

Blum taksonomiyasının psixomotor sahəsi

Bu sahədə hərəkətlərin idarə olunması (psixomotor) ilə bağlı bacarıqların (məsələn, yazı yazmaq, şəkil çəkmək, laborator təcrübələr qoymaq, musiqi alətlərində ifa etmək, rəqs etmək, müxtəlif alətlərdən istifadə etmək və s.) öyrənilməsi mərhələləri öz əksini tapır.

İmitasiya. Bu psixomotor öyrənmənin ilkin mərhələsidir. Məsələn, müəllim müəyyən bir rəqs hərəkətini nümayiş etdirir, şagird müşahidə edir və bu hərəkəti təkrar edir. Bu zaman şagird hərəkəti qeyri-dəqiq yerinə yetirə və çoxlu səhvlər edə bilər ki, bu da imitasiya mərhələsinə xas olan xüsusiyyətdir. Hərəkətlərin təkmilləşdirilməsi və onların daha dəqiq olması artıq digər mərhələlərdə baş verir.

Manipulyasiya. Bura şagirdin yazılı və ya şifahi təlimatlar əsasında psixomotor fəaliyyəti daxildir. Məsələn, şagird verilmiş yazılı təlimatları oxuyaraq laborator təcrübəni həyata keçirir. Bu mərhələ imitasiya mərhələsi ilə eyni xarakter daşıyır, sadəcə burada şagird prosesi vizual olaraq müşahidə etmir, yalnız yazılı və ya şifahi təlimatlara əməl edir.

Dəqiqlik. Burada şagird hər hansı bir psixomotor fəaliyyəti kömək olmadan (nümayiş, yazılı və şifahi təlimatlar olmadan) sərbəst həyata keçirir və daha az səhvə yol verir. Məsələn, şagird corab toxumağı artıq heç bir təlimat almadan özü edir. Burada onun müəyyən səhvlərə yol verməsi normaldır. Bu səhvlərin aradan qaldırılması növbəti mərhələlərdə baş verir.

Artikulyasiya. Bu mərhələdə şagird artıq öyrəndiyi bir neçə hərəkəti kombine edərək dəqiq həyata keçirir. Məsələn, şagird hərfləri yazmağı öyrəndikdən sonra sözləri yazmağa başlayır. Şagird burada müxtəlif hərfləri yazmaqla bağlı psixomotor bacarıqlarını birləşdirərək istənilən sözləri sərbəst şəkildə yazır, yəni artikulyasiya edir.

Təbiiləşmə. Bu mərhələ artıq öyrənilən fiziki hərəkətlərin şərti refleks şəklində həyata keçirilməsidir. Başqa sözlə desək, şagirdə verdiş formalaşır və artıq o, hərəkətləri səhvsiz və sürətlə edir. Məsələn, şagird artıq notlara baxmadan pianoda sürətli tempdə musiqi ifa edir və bu zaman, demək olar ki, səhvə yol vermir. Bu o deməkdir ki, şagirdə pianoda ifa etmə psixomotor fəaliyyəti təbiiləşmə halını alıb.

Tədris prosesində təlim nəticəsinə əsasən öyrədilən bacarıqların bu mərhələlərdən keçərək son mərhələyədək inkişafı müxtəlif fəaliyyətlər, strategiyalar, fərdi, cüt və ya qrup şəklində işlər və s. vasitəsilə mümkündür. Burada əsas diqqət edilməli məqam şagirdin öyrədilən psixomotor fəaliyyətin icrasında hansı mərhələdə

olduğunu müəyyənləşdirmək və hər mərhələnin xüsusiyyətinə uyğun strategiya seçməkdir.